

Ա. ԽԱՆԶՅԱՆ

ԳԱՐՆԱՆԱՅԱՆԻ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ,

ԲԵՐՔԱՀԱՎԱՔԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ

Յ Ե Վ

ԿՈԼՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՄՐԱՑՄԱՆ
ՄԱՐՏԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

338.1(47.925)

Խ-26

ԿՈՒՍՅՐԱՏ

1933 ՅԵՐԵՎԱՆ

07 FEB 2010

հ- 200.

2-12728 a

Պրոեստաներ բոլոր յերկրներ, միացե՛ք

Ա. ԽԱՆԶՅԱՆ

**ԳԱՐՆԱՆԱՑԱՆԻ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ,
ԲԵՐՔԱՅԱՎԱՔԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ**

Յ Ե Վ

**ԿՈՒՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ԱՄՐԱՑՄԱՆ ՄԱՐՏԱԿԱՆ
ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ**

(ԸՆԿ. Ա. ԽԱՆԶՅԱՆԻ ԶԵԿՈՒՅՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՐՎԱԾԱՅԻՆ ԿՈՒՏՆՏԵՍԱԿԱՆՆԵՐԻ ԱՌԱՋԻՆ
ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐՈՒՄ)

Մտնողի Ա. Տ. Միսյան

Հանձնված է առադրարկյալ 21 հունիսի 1933 թ.

Ստացված է տպագրելու 25 հունիսի 1933 թ.

Հրատ. № 117. Տիպո 3000. Գլավիտ 7741 (P)

Կուսակցության տպարան. Պատվեր № 4. 97,000 տպ. 60.

ԿՈՒՏՅՐԱՏ

1933 ՅԵՐԵՎԱՆ

**ԳԱՐՆԱՆԱՑԱՆԻ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ, ԲԵՐՔԱՀԱՎԱՔԻ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ՅԵՎ ԿՈԼՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ԱՄՐԱՑՄԱՆ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ**

Ընկերներ, Հայաստանի հարվածային կոլտնտեսականների այս առաջին համագումարը կայանում է յերկրորդ հնգամյակի առաջին զարնանացանի ավարտուժից անմիջապես հետո: Այստեղ հավաքվել են մեր առաջավոր կոլտնտեսությունների լավագույն ներկայացուցիչները, գյուղի սոցիալիստական վերակառուցման փորձված մարտիկները, նրանք, ովքեր քրտնաջան հարվածային աշխատանքով, ջախջախելով դասակարգային թշնամու դիմադրությունը, վերացնելով դժվարություններն ու խոչընդոտները, հաղթանակով ավարտեցին զարնանացանը: Թույլ տվեք, ուրեմն, ամենից առաջ հայտնել ձեզ և ձեր միջոցով Հայաստանի բոլոր հարվածային կոլտնտեսականներին ջերմ կոմունիստական վողջույն Հայաստանի կոմունիստական կուսակցության, Հայաստանի բայլչեիկների Կենտրոնական Կոմիտեյի կողմից: (Բ ու ո Ն ծ ա փ ա հ ա ռ ու թ յ ու ն ն ե ռ):

**ԳԱՐՆԱՆԱՑԱՆԻ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ
ՄԵԶ ՅԵՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ**

Ընկերներ, մեր համագումարի առաջին խնդիրն է ամփոփել զարնանացանի արդյունքները Հայաստանում, հաշվի առնել մեր նվաճումներն ու թերությունները զարնանացանի ընթացքում, հաջողությամբ առաջ տանելու համար ցանքերի մշակման գործը, կազմ ու պատրաստ դիմավորելու համար բերքահավաքին: Բայց մեր ամփոփումները թերի կլինեն, յեթե յերկու խոսք չսանք զարնանացանի ընդհանուր արդյունքների մասին Խորհրդային

5576

Գարնանացանի հաջողութիւնը Խորհրդային Միութեան մեջ այս տարի ամենից առաջ ցուցանիշն է կոլտնտեսութիւնների ամրացման: Նա ակնհայտ ցույց է տալիս այն խոշոր առավել- լութիւնները, վոր ունեն կոլտնտեսութիւնները՝ վորպէս տըն- տեսութեան կազմակերպման ավելի բարձր ու տնտեսապէս նպա- տակահարմար ձև մանր ու ցիրուցան անհատական տնտեսու- թիւնների համեմատութեամբ, պայմանով, վոր կոլտնտեսակա- ներն աշխատեն բարեխիղճ և ազնւորեմ: Գարնանացանի հաջո- ղութիւնն արդիւնք է այն խոշոր բեկման, վոր առաջ յեկաւ կոլտնտեսական գյուղացիութեան գիտակցութեան մեջ, նրա վե- բարեբանութիւն մեջ դեպի կոլտնտեսային աշխատանքը: Գարնա- նացանի հաջողութիւնն արդիւնք է այն խոշոր ոժանդակու- թեան, վոր աշխատավոր գյուղացիութեանը ցույց տվեց Խորհր- դային իշխանութիւնը տրակտորներով, մեքենաներով, պարե- նով ու սերմացուով: Գարնանացանի հաջողութիւնն արդիւնքն է մեր կուսակցութեան լենինյան կենտկոմի, մեր կուսակցութեան,

Անցնենք, ընկերներ, գարնանացանի արդյունքներին Հայաստանում: Այդ արդյունքներն ուսանելի, հետաքրքիր շատ բան ունեն, նրանց մասին պետք է մտածեն մեր կոլտնտեսական և մենատնտես գյուղացիները: Գարնանացանն այս տարի Հայաստանում անցկացավ կլիմայական անբարենպաստ պայմաններում: Խստաշունչ, սովորականից մոտ մի ամսով ավելի յերկարած ձմեռը սաստիկ կրճատեց դաշտային աշխատանքների ժամկետները, և ավելի բարդացրեց այն գժվարույթյունները, վոր առանց այն

ել ունեցինք անցյալ տարվա յերաշտի և շրջաններում կատարված սխալներին, վատ աշխատանքի հետևանքով: Բայց չնայած դժվարություններին, ղեկավարվելով ընկ. Ստալինի ցուցումներով, կուսակցական կազմակերպություններին ղեկավարող յամբ լարելով բոլոր ուժերը և կոտրելով կուլակային դիմադրությունը՝ Հայաստանի կոլտնտեսականները և աշխատավոր մենատնտեսները կատարեցին զարնանացանի պլանը անցյալ տարվա համեմատությամբ ավելի բարձր ցուցանիշներով:

Այն ժամանակ, յերբ մինչև այս տարվա մայիսի մեկը ցանված էր անցյալ տարվա համեմատությամբ յերկու անգամ ավելի քիչ, մայիսի ընթացքում մենք զգալիորեն առաջ անցանք 1932 թ. զարնանը մինչև հունիսի 10-ը Հայաստանում ցանված էր 307.000 հեկտար հող, իսկ այս տարի առ 10-ը հունիսի ցանք է կատարված 322.000 հեկտար, վոր կազմում է զարնանացանի պլանի 99 տոկոսը: Գրեթե բոլոր մշակույթների քանակական ցուցանիշներն այս տարի ավելի բարձր են անցյալ տարվա համեմատությամբ: Բարձր են նաև վորակական ցուցանիշները անցյալ տարվա 199.000 ցենտների փոխարեն այս տարի դրված է 273.000 ցենտներ հացահատիկային սերմացու. անցյալ տարվա 88.000 ցենտների փոխարեն ախտահանված է 231.000 ցենտներ, դաշտ է փոխադրված 131.000 տոնն պարարտանյութ: Ավելի դաշտ է դառնում այս տարվա հաջողությունը, յեթե համեմատենք այս տարվա զարնանացանի և նախորդ աշնանացանի ընդհանուր տարածությունը—425.000 հեկտար առ 10-ը հունիսի—անցյալ տարվա զարնանացանի և համապատասխան աշնանացանի հետ, վոր կազմում է 384.000 հեկտար, մինչև նույն թիվը: Ուրեմն այս տարի 41.000 հեկտար ավելի ցանք ունենք, անցյալ տարվա համեմատությամբ: Սա, իհարկե, խոշոր հաջողություն է և այդ հաջողությունն ամենից առաջ բաժին է ընկնում մեր գյուղատնտեսություն կոլտնտեսային սեկտորին, վորը վոչ միայն կատարեց, այլև գերակատարեց իր պլանները, այն ժամանակ, յերբ մի շարք շրջաններում այլևայլ մշակույթների դժով մենատնտեսները վորոշ թերակատարում ունեցան: Այդ թերակատարումը մանավանդ աչքի յե ընկնում բամբակացան շրջաններում և Բայազետի, Մարտունու և Ապարանի շրջաններում, մի հանգամանք, վոր պահանջ է դնում այդ շրջաններին կոլտնտեսականների, մենատնտեսների և կուսկազմակերպությունների առաջ

հատուկ ձեռնարկումներով և մանավանդ մշակման և բերքահավաքի որինակելի կազմակերպմամբ վերացնել անթույլատրելի հետամնացությունը:

Այժմ, ընկերներ, մտաբերեք, թե նախքան խորհրդային կարգերը, նախքան կոլտնտեսային կարգերը, մեր գյուղացու համար, չքավոր ու միջակ գյուղացու համար ի՞նչ պայմաններում էր անցնում զարնանացանը՝ մանավանդ կլիմայական անբարենպաստ պայմաններում. չքավոր գյուղացիները և միջակ գյուղացիներին մի խոշոր մասը զրկվում էր ցանք անելու հնարավորությունից՝ սերմացու, քաշող ուժ ու կեր չունենալու պատճառով: Չքավոր գյուղացին և միջակը վարձվում էին կուլակներին և ունեւորներին մոտ ստրկական պայմաններով, կուլակները գրավում էին չքավորին հողը, վաշխառուական պայմաններով տալիս էին մի քիչ սերմացու՝ բերքի մեծագույն մասը խլելու նպատակով: Բավական էր անհաշու մի գարուն, վորպեսզի ել ավելի ամրացնեին իրենց ծանր լուծը չքավոր, աշխատավոր գյուղացու վզին գյուղի ցեղերն ու կուլակները, վորպեսզի կործանվեին, անանկանային հարյուրավոր, հազարավոր աշխատավոր տնտեսություններ: Մեր գյուղացիներին հիշողությամբ մեջ դեռ թարմ է այն դժոխքի, անասնական հարստահարման այն պատկերը, վոր ուներ գյուղը կապիտալիստական կարգերում: Վերցրեք այս տարվա պատկերը: Ծնորհիվ այն հանգամանքի, վոր Հայաստանի գրեթե վորոշ չքավորությունը և միջակ գյուղացիներին մեծ մասը կազմակերպված են կոլտնտեսություններում՝ նրանք վոչ միայն չկործանվեցին, այլ հաջողությամբ ավարտեցին ցանքը, չնայած դժվարին պայմաններին. պետությունը խոշոր պարենային և սերմացուի ու ժանդակություն ցույց տվեց կարիքավոր շրջաններին: Այդ շրջաններն ստացան 350.000 փութ հաց: Միայն այս զարնանը բամբակացան շրջաններն ստացան 50-ից ավելի նոր տրակտորներ. կազմակերպվեց Աշտարակի շրջանում նոր ՄՏԿայան: Կոլտնտեսություններն ստացան մեծ քանակությամբ գյուղատնտեսական մեքենաներ և վարկ՝ լճկաններ գնելու, շինարարություն կատարելու համար: Կարճ ասած, հենց միայն այս զարնանացանի վորձը բավական է ցույց տալու համար մեր բոլոր աշխատավոր գյուղացիներին, վոր կոլտնտեսությունների ճանապարհը միակ ճանապարհն է, վոր ազատում է նրան կարիքից, հին գյուղի խավարից, չքավորությունից, շահագործումից, վոր բաց է ա-

նում նրա առաջ նոր յերջանիկ կյանքի ճանապարհը: (Մ ա փ ա-
հ ա ր ու թ յ ու Ն Ն ե ր):

ԿՈՆՏՆՏԵՍԱՅԻՆ ԿԱՐԳԵՐԸ ՀԱՂԹԱՆԱԿԵՑԻՆ ՎԵՐՋՆԱԿԱՆԱՊԵՍ

Ընկերներ, այսպիսով տեսնում ենք, վոր այս տարվա գարնանացանը յեկավ հաստատելու խորհրդային Միության մեջ կոտորածային կարգերի վերջնական և վճռական հաղթանակը: Վճռական շրջաններում, դուք այդ գիտեք, կոլեկտիվացումը հիմնականում ավարտված է: Հայաստանում մենք կոլտնտեսություններում միացրել ենք առաջիմ մեր գյուղական տնտեսություններին 38 տոկոսը, բայց այստեղ նմանապես կասկածից դուրս է կոլտնտեսային կարգերի վճռական հաղթանակը: Կոլտնտեսությունների հաղթանակը, սակայն, խորհրդային Միության մեջ մի որում և մի տարում չստեղծվեց: Արժի, վոր այսուր ընդհանուր գծերով հիշենք այն ուղին, վորով անցավ մեր յերկիրը մինչև կոլտնտեսությունների հաղթանակի ապահովումը: Վառ գույներով և բուրբ կոլտնտեսականներին հասկանալի լեզվով այդ ուղին նկարագրեցին հարվածային կոլտնտեսականների համամիութենական համագումարում մեր առաջնորդ ընկ. Ս ա ա լ ի ն ը, նրա լավագույն գործակիցը՝ Համկոմկուսի Կենտկոմի քարտուղար և գյուղատնտեսական բաժնի վարիչ ընկ. Կ ա գ ա ն ո վ ի չ ը:

Սկսած հին ժամանակներից, յերբ առաջ են յեկել դասակարգերը և սկսվել է դասակարգային շահագործումը, մարդկության լավագույն զավակները մտածել են այն մասին, թե ինչպես անել, ինչպիսի կարգեր հաստատատել, վոր այս աշխարհում չլինեն ստրուկներ և տերեր, ճորտեր և կալվածատերեր, շահագործողներ և շահագործվողներ: Դարերի և տասնյակ դարերի ընթացքում պայքարել են դասակարգերը, առաջ են յեկել հեղափոխություններ, ընկել են աշխատավորների շահերի պաշտպանության նվիրված հազարավոր մարտիկներ, բայց վոչ վոքի չի հաջողվել հաստատել այնպիսի կարգեր, ուր չլինեք մարդու շահագործումը մարդու միջոցով: Փոխվում էին տերերը, մեկ իշխող դասակարգին փոխարինում էր մյուսը, փոխվում էին շահագործման ձևերը, բայց շահագործումը մնում էր: Միայն մեր յերկրում, խորհրդային Միության մեջ, Հոկտեմբերյան հեղափոխության հաղթանակից հետո հնարավորություն ստեղծվեց գործնականորեն վճռել

մարդկության առաջ ծառացած ամենախոշոր խնդիրը: «Միայն մեր խորհրդային հեղափոխությունը, միմիայն մեր Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը հարցը դրեց այնպես, վոր վնչ թե մի տեսակ շահագործողները փոխարինվեն այլ տեսակ շահագործողներով, վնչ թե շահագործման մի ձևը փոխարինվի մի այլ ձևով, այլ արմատախիլ արվեն բոլոր շահագործողները, բոլոր հարուստները, կեղեքիչները՝ թե հները, թե նորերը» (Ս ա ա լ ի ն):

Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը, վոր կատարեցին բայլել-վիկները, մարդկության պատմության մեջ ամենամեծ մարտիկի և ղեկավարի, աշխատավոր մարդկության ամենամեծ ու լավագույն զավակի՝ Լենինի ղեկավարությամբ, նոր էլ բացեց մարդկության պատմության մեջ: Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը յերկու պայքարող բանակի վերածեց մեր յերկրագունդը. մի կողմը՝ բանվորները, աշխատավոր գյուղացիները, իմպերիալիստների կողմից հարստահարվող ժողովուրդները, վորոնք պայքարում են նոր աշխարհի համար, մարդկության համար յերջանիկ կյանք ստեղծելու համար՝ ամբողջ աշխարհում, մյուս կողմը՝ հին աշխարհի կողմնակիցները, կապիտալիստները, կախածատերերը, կուլակները, հարուստները, ուրիշ աշխատանքով ապրողները և նրանց վարձկաններն ու գործակալները, վորոնք ուզում են ամուր պահել հին կարգերը, շարունակել աշխատավոր մարդկության շահագործումը՝ հարուստների, կապիտալիստների ոգտին: Իզուր չեք, վոր Հոկտեմբերյան հեղափոխությունից անմիջապես հետո հին աշխարհի բոլոր ուժերը, բոլոր բուրժուական պետությունները միացած՝ սրբազան պատերազմ սկսեցին բանվորների և աշխատավոր գյուղացիների առաջին մեծ պետության վորների և աշխատավոր գյուղացիների առաջին մեծ պետության դեմ: Մենք այն ժամանակ դեռ թույլ էինք և անփորձ, բանվորները նոր-նոր էին սկսել յերկիր կառավարել սովորել, բայց քաղաքացիական անախբնթաց պատերազմներից մենք դուրս յեկանք հաղթանակով, վորովհետև բայլելիկները Լենինի ղեկավարությամբ կարողացան հաստատել բանվորների և աշխատավոր գյուղացիների անխղի ժողովրդի պաշտպանության մենք ստեղծեցինք և ամրացրինք աշխատավոր մարդկության ապավինն ու պարծանքը՝ Կարմիր բանակը, վորովհետև մեր կողմն էր ամբողջ աշխարհի բանվորների և աշխատավորների համա-կրանքն ու ոգնությունը:

Թշնամիին ուժեղ եր, փորձված, հարուստ, բայց մենք հաղթեցինք նրան և ստեղծելով համեմատաբար խաղաղ պայմաններ սոցիալիզմի կառուցման համար, աշխատանքի անցանք բուժելու պատերազմից մնացած վերքերը, վերականգնելու համար քայքայված տնտեսությունը, ուժեր և միջոցներ կուտակելու՝ ավելի լայն հարձակում սկսելու համար:

Ընդհանուր 1924 թ. մեր նալի դեկը վարում

Առաջին շրջանում՝ մինչև 1924 թ. մեր նալի ղեկը վարում էր մարդկության մեծագույն հանճարը՝ Լենինը, նրա մահից հետո՝ նրա հավատարիմ գործակիցն ու մեծագույն աշակերտը, Լենինի արժանավոր հաջորդը՝ Ընկ. Ստալինը։ Ստալինի ղեկավարությամբ Խորհրդային Միությունը փայլուն հաջողությամբ ավարտեց սոցիալիզմի կառուցման առաջին հնգամյակը, թյամբ ավարտեց սոցիալիզմի կառուցման ամենամեծ և վճռական վոր մեր յերկրում սոցիալիզմի կառուցման ամենամեծ և վճռական գործն եր։ (Մտափառություններ)։

գործն եր: (Ծ ա փ ա հ ա ր Թ Ե թ յ ու ը ն ու ի ր):
Ընկերներ, բալլէիկյան կենտկոմի հունվարյան պլենումից
հետո, ընկ. Ս տ ա լ ի ն ի պատմական զեկուցումից հետո բոլորը
գիտեն առաջին հնգամյակի կատարման արդյունքները: Առաջին
հնգամյակը վերածեց մեր հետաճաց գյուղացիական յերկիրը
առաջավոր արդյունաբերական դարգացած յերկրի: Առաջին հըն-
գամյակն ազատեց մեզ ոտար, թշնամի յերկրների կախումից:
Առաջին հնգամյակը կատարելուց հետո մենք կարող ենք մեր
յերկրում, մեր գործարաններում մեր ուժերով կառուցել և ար-
տադրել այն բոլորը, ինչ վոր անհրաժեշտ է մեզ: Առաջին հնգա-
մյակն եւ ավելի բարձրացրեց մեր կարմիր բանակի անպարտելի
հզորութիւնը: Առաջին հնգամյակը կատարելով՝ մենք այժմ ար-
տադրում ենք մեր խորհրդային գործարաններում տրակտորներ,
կոմբայններ, տանկեր, ավիոններ, զրահապատներ, ամենաբարդ
գազլոյահներ և գործիքներ, այերոպլաններ, մոտոռներ, տուրբին-
ներ, ամեն ինչ, վոր անհրաժեշտ է մեր անտեսութիւն յան զարդաց-
ման, մեր յերկիրն իմպերիալիստական գիշատիչներին պաշտպա-
նելու համար: (Ծ ա փ ա հ ա ր Թ Ե թ յ ու ը ն ու ի ր):

Առաջին հնդամյակի կատարման կարևորագույն արդյունքը կազմում է նաև կողեկտիվացման հաղթանակը մեր յերկրում: Սոցիալիզմի հաղթանակը, ընկերներ, Հնայած ինդուստրացման վճռական հաջողութիւններին, կատարյալ չէր լինի, յեթ մենք շատ ըունակեցինք դյուղում հենվել մանր ու ցիրուցան անհատական տնտեսութիւնների վրա: Մանր անհատական տնտեսու-

Թյուենները չէլին կարող սոցիալիզմի, նոր կյանքի հիմքը ծառայել գյուղում: Գյուղատնտեսությունը հետ եր մնում արդյունաբերության զարգացումից: Գյուղատնտեսության արագատեմպ զարգացումն ապահովելու համար անհրաժեշտ եր այն վերազինել նոր տեխնիկայով, արդիական գործիքներով, տրակտորներով: Իսկ տրակտորը մանր տնտեսություն չի սիրում, փոքր հողամասերի սահմանները չի սիրում: Տրակտորը, կոմբայնը պահանջում են լայն հողամասեր, խոշոր կազմակերպված տնտեսություններ: Ահա այդ պատճառով՝ հենված յերկրի ինդուստրացման հաջողությունների վրա, այն ժամանակ, յերբ արդեն հնարավոր եր սեփական արդյունաբերության վրա հենված վերազինել մեր գյուղատնտեսության տեխնիկան, բայլշիկիների կուսակցությունն ընկ. Ս տ ա լ ի ն ի ղեկավարությամբ առաջ մղեց մեր գյուղի կոլեկտիվացման մեծ գործը: Մեր մեծ ուսուցիչներ՝ Մարքսը, Ենգելսը, Լենինն իրենց հանճարեղ մտքի զորությամբ վաղուց ելին նախագծել գյուղի սոցիալիստական վերակառուցման հաջ միակ իրական ուղին: Բայց գործնականում հնարավորություն յեղավ խնդրի մաստապական իրական լուծմանը գիմել միայն 1929 թվին: Յեւ 1929 թվի սեպտեմբերից սկսվում ե մեծ բեկումը, կոլեկտիվացման բուռն վերելքը: Անցավ յերեք տարի, և այժմ, ինչպես ընկ. Կազանովիչն եր շեշտում, մենք ամուր և անսասան կանգնած ենք արդեն մեր խորհրդային կոլտնտեսային հողի վրա:

Ընկերներ, կոլեկտիվացման ծախսերում ու հաղթանակը միա-
ժամանակ աշխատավոր՝ գյուղացիների դարավոր արյունաբու-
թշնամիներին՝ կուլակների անկումն է։ Կոլտնտեսական-մասսայա-
կան շարժման վրա հենված՝ մեր կուսակցությունն առաջ մղեց
կուլակություն՝ վորպես դասակարգի վերացման քաղաքականու-
թյունը։ Կոլտնտեսությունն մտած աշխատավոր մասսաները սե-
փական ձեռներով ձեռնարկեցին կապիտալիզմի վերջին, ամենա-
մասսայական արմատների տեղահանմանը, փոխչացմանը։ Կուլա-
կըն ու կոլտնտեսությունն իրար կողքի չեղին կարող շարունա-
կել իրենց գոյությունը, փորովհետև կոլտնտեսությունն ապատակն
է վերացնել դասակարգային շահագործումը գյուղում, մինչդեռ
կուլակն իր կյանքը և բարոյությունը հիմնում է չքավորին և
բատրակին շահագործելու վրա։ Կուլակն ամեն միջոցով գիմադրում
էր կոլտնտեսությունների կազմակերպմանն ու ամրացմանը, նրա

բոլոր դաշնակիցները և գործակալները վոտի յեւան ամեն միջոցով փրկելու համար կուլակին: Վնասարարները, ինտելիգենտները, բուրժուական յերկրներին վարձկանները, մենշելիկները, դաշնակները, հակահեղափոխական ինտելիգենտները, նախկին մարդիկ — այս յերեք տարի վոչ մի միջոց կամ ջանք չխնայեցին խափանելու համար կոլտնտեսությունները, փրկելու համար կուլակին: Կուսակցութեան շարքերում նույնիսկ գտնվեցին անկայուն տարրեր և կազմալուծված մարդիկ, վորոնք պատմական այս պայքարում յենթարկվելով կուլակային ճնշմանը, տատանվեցին կամ անցան թշնամու կողմը, բարեկազմներից այն կողմը: Բայց կոլտնտեսությունները հաղթանակեցին, կուլակութունը ջարդ ու փշուր յեղավ և այժմ վոչնչանում է վերջնականապես: Կուսակցութեանը դեն շարտեց աջ ուղիւնիստներին և «ձախ» քյալլադոյներին՝ կուլակային ազենտներին և Ս տ ա լ ի ն ի անսասան ղեկավարութեամբ ապահովեց սոցիալիզմի հաղթանակը գյուղում:

Կոլեկտիվացումն, ընկերներ, ընդգրկում եր վոչ թե հազարներ կամ միլիոններ, այլ տասնյակ միլիոններ: Տասնյակ միլիոններ շեղվեցին հին, պապենական ճանապարհից դեպի նոր ճանապարհ՝ սոցիալիզմի ճանապարհը:

Ինչ խոսք, վար կոլեկտիվացման ընթացքում դասակարգային պայքարի սրված պայմաններում տեղերում յեղան խոտորումներ, սխալներ, չափազանցություններ: Պատմութեան մեջ նմանը չունեցող, նախընթացը չունեցող գործի յենք ձեռնարկել մենք: Սխալներ յեղան, ընկերներ, նաև մեզ մոտ՝ Հայաստանում: Յեւ կրկին ընկեր Ստալինն եր, վոր ժամանակին ու հմտորեն ուղղեց սխալները, լուսավորեց կոլեկտիվացման լենինյան ուղիները, այդպիսով իսկ ապահովելով սոցիալիզմի հաղթանակը գյուղում:

Ընկերներ, ընկեր Ստալինն իր հայտնի ճառում պարզ ցույց տվեց, թե ինչ տվին աշխատավոր գյուղացիներին մեր կոլտնտեսություններն իրենց գոյութեան առաջին շրջանում: Կոլտնտեսությունները փրկեցին առնվազն 20 միլիոն չքավորներ աղքատութեանից, քայքայումից, փրկեցին կուլակային ստրկութեանից, դարձրին նրանց ապահով մարդիկ: Մեծ նվաճում է այս, բայց միայն առաջին քայլն է: Ընկեր Ստալինը հայտարարեց, վոր «մենք պետք է անենք յերկրորդ քայլը, մենք պետք է ձեռք բերենք նոր նվաճում. մենք պետք է բարձրացնենք

կոլտնտեսականներին, այդ նախկին չքավորներին, նախկին միջակներին ավելի բարձր աստիճանի: Այդ քայլն է՝ ունեւոր դարձնել բոլոր կոլտնտեսականներին»:

Ունեւոր դարձնել բոլոր կոլտնտեսականներին — ահա, ընկերներ, մեր մոտավոր խնդիրը, ահա պատմութեան ամենահսկա խնդիրներից մեկը: Մենք պետք է վճենք և կվճենք այդ խնդիրը: Բայց ինչի կենտրին, նրանց պողպատե առաջնորդի խոսքը յերեք իր գուր չի անցել և չի անցնի: Մեր կոլտնտեսություններն ունեն բոլոր պայմանները միջանի տարվա ընթացքում մինչև վերջ վճելու համար առաջադրված խնդիրը. նրանց ձեռքումն են գտնվում լավագույն հողերը, նրանց ձեռքումն են գտնվում մեքենաներն ու տրակտորները, վորոնք գնալով ավելի ու ավելի կշատանան մեր կոլտնտեսային դաշտերում, նրանք ունեն խորհրդային իշխանութեանը, «վորը գործով ապացուցեց, վոր ինքը պատրաստ է և ընդունակ է սխտեմատիկ և յերկարատե արտադրական ոգնութեան ցույց տալ գյուղացիութեան աշխատավոր մասսաներին» (Ս տ ա լ ի ն):

Կոլտնտեսականներից պահանջվում է մեկ բան — «աշխատել ազնվորեն, բաշխել կոլտնտեսութեան յեկամուտներն ըստ աշխատանքի, խնամքով պահպանել կոլտնտեսային գույքը, պահպանել տրակտորներն ու մեքենաները, լավ խնամել ձին, կատարել բանվորագյուղացիական պետութեան առաջադրանքները, ամրացնել կոլտնտեսութեանները և դուրս վոնդել կոլտնտեսութեաններից այնտեղ խցկված կուլակներին և յենթակուլակներին»:

Ահա ստալինյան պահանջը: Այս գարնանացանի ընթացքում կոլտնտեսականների մեծ մասն իր աշխատանքով ցույց տվեց, վոր նա գնում է ընկ. Ստալինի նշած ճանապարհով: Կոլտնտեսականն այս գարնանը պայքարում եր աշխատանքի համար, պայքարում եր աշխոր ստանալու և կուտակելու համար, կոլտնտեսականների մեջ արմատանում է զղվանք և արհամարհանք դեպի ծուլը, լողը, անգյալը, առաջ է գալիս աշխատող, քրքտինք թափող, կոլտնտեսական դաշտերում իրապես հերոսական աշխատանք կատարող կոլտնտեսական նոր տիպը: (Մ ա փ եր): Այս է ամենակարեւորը, ամենաեղանակը: Գիտակցական վերաբերմունք դեպի կոլտնտեսային աշխատանքը, այն, վոր կոլտնտեսականները փոխանակ առաջվա նման ասելու՝ սա իմն է, իսկ սա կոլտնտեսականին, սկսում են ասել՝ սա իմն է — կոլտնտեսական

յին գտնվում, վորովհետև չկար տեր ու տիրական, ով շուտ հասնում էր, նա յեւ լծում ու քշում էր ձին կամ յեղը: Մարտի 26-ի վորոշման հիման վրա կոլտնտեսությունը տվել էր իր անդամներին 5 գոմեշի ձագ, վորից 4-ն անմիջապես ծախել ու կերել են: Կոլտնտեսությունն այժմ 15000 ժամկետանց պարտք ունի: Կոլտնտեսությունն ունի 23 մատակ, այժմ մնացել է միայն 2 մատակ՝ և 3 կով: Սոտն անխնա գողանում են: Ահա ձեզ Ուլուխանլուի կոլտնտեսության պատկերը. կասկած չկա, վոր այս կոլտնտեսությունը կոլակային կոլտնտեսություն է յեղել. այս կոլտնտեսության մեջ չկա, չի զգացվում բայլելիկյան ձեռք, բայլելիկյան ղեկավարություն: Բամբակի պլանի ձախողման միակ պատճառը վատ աշխատանքն է: Դժբախտաբար պետք է հայտնեմ, վոր ներկայումս ել, 1933 թ. Ուլուխանլուի կոլտնտեսությունն անցյալ տարվա խայտառակ դրությունից շատ առաջ չի գնացել, համեմայն դեպս աշխատանքի կարգապահությունը և արտադրողականությունը դեռ շատ անբավարար է կոլտնտեսությունում: Ո՞վ է լինելու մեղավոր, յեթե այս տարի Ուլուխանլուի կոլտնտեսականները բամբակի վատ բերք ստանալով կարիքի մեջ մնան, հաց պահաս ունենան: Իսկ մենք այս տարի վոչ վոքի վոչ մի պայմանով վոչ մի կիլո ավել հաց չենք տալու—ով աշխատում է, ով լրիվ կատարում է պլանները, նա յեւ կստանա: (Ծ ա վ ե ռ):

Հիմա համեմատենք Ուլուխանլուի հետ Շիրզուր գյուղի կոլտնտեսությունը, նա Ուլուխանլուի հարևանն է, նա գտնվում է համասար հողային, ջրային և կլիմայական պայմաններում Ուլուխանլուի տնտեսության հետ: Բայց սար ու ձորի տարբերություն կա այս յերկու կոլտնտեսությունների միջև: Շիրզուրի կոլտնտեսությունը կազմակերպված է 1929 թ., ունի 99 տնտեսություն, վորից 39-ն ընդունվել են այս տարի: Կոլտնտեսությունը մայիսի 5-ին ավարտել է 97 հեկտար բամբակի ցանքը: Հունիսի 5-ին ավարտել է առաջին քաղհանը. չբավականանալով իր հողերով, հարևան Դոնդուզիան գյուղից ստացել է 30 հեկտար ճահճային հող՝ չալթուկ ցանելու: Կատարում է գերակատարում է բամբակի պլանները. 1931 թ. 420 ցենտներ բամբակի փոխարեն հանձնել է 575 ցենտներ, 1932 թ. 873 ցենտների փոխարեն հանձնել է 1100 ցենտ: 1930 թ. կոլտնտեսությունը ձի և յեղ չուներ, այժմ սեփական միջոցներով ձեռք է բերել 6 ձի, 10 յեղ և գոմեշ: Քաշող ուժը գտնվում է լավ դրու-

թյան մեջ: Բրիգադները կազմակերպված են ձիշտ. կայուն կազմ ունեն, հոսունություն չկա: Կիրառվում է անհատական և մանրողակային գործավարձ: Կոլտնտեսականներն իրենք շաբունակ աշխատանք են պահանջում բրիգադիւններից: Աշխուրի արժեքը տարեց-տարի ավելացել է: Լավ աշխատանքի պատճառով կոլտնտեսականները բարեկեցիկ կյանք են վարում, ունեւոր են դառնում: Որինակ՝ Շուքուր Հասանովը չքավոր գյուղացի յեր, ընտանիքը բաղկացած է 4 շնչից, աշխատում էր սրահնրա համար. 1929 թ. մտել է կոլտնտեսություն. 1932 թ. հարվածային է, բրիգադիւր է նշանակված, ունի 340 աշխուր, իր աշխուրերի դիմաց ստացել է 1408 կիլո ցորեն, 207 կիլո չալթուկ, 1200 կիլո ձմերուկ և 283 խուրձ յոնջա. 1933 թ. գնել է մեկ կով, 83 կիլո շաքար:

Մամադ Ալիյովի ընտանիքը բաղկացած է 5 շնչից. 1931 թ. մտել է կոլտնտեսություն. 1932 թ. ստացել է իր 356 աշխուրի դիմաց՝ ցորեն 1778 կիլո, չալթուկ 245,5 կիլո, յոնջա 290 խուրձ, գնել է 5 փութ ու կես շաքար:

Ջեյնալ Հյուսեյին Ողլու ընտանիքը բաղկացած է 3 շնչից, ունի 215 աշխուր, ցորեն է ստացել 1126 կիլո, չալթուկ 149 կիլո, յոնջա 202 խուրձ, գնել է 53,5 կիլո շաքար:

Սոււրում և մանկերապարակում ընդգրկված են 60 յերեխաներ, **սնունդը մուրում գրված է լավագույն հիմքերի վրա.** մեկ յերեխան որական ստանում է 200 գրամ կաթ, 20 գրամ շաքար, 20 գրամ բրինձ, 100 գրամ հաց, ստանում են նաև յուղ, խմորեղեն, կանֆետ և այլն: 13 լավագույն հարվածայինների պարգևատրել են: Բամբակի բերքահավաքին, ինչպես և այս զարնանացանին կոլտնտեսականները մեծ մասամբ գերակատարել են նորմաները. որինակ՝ Ջաֆար Մամեդովը որական հավաքում էր 110 կիլո բամբակ, Գյուզալ Աբասովը՝ 95 կիլո բամբակ: Կադրերի մեջ հոսունություն չկա. նախագահը 1929 թվից մնում է նույնը և մեծ հարգանք է վայելում: Վարչությունը կոլեկիտ ղեկավարություն է ցույց տալիս. բոլոր կարևոր խնդիրները քննվում են վարչության նիստում և ընդհանուր ժողովում: 1933 թ. հունվարից մինչև որս վարչությունն ունեցել է 10 նիստ: Արտադրության մեջ չեն աշխատում միմիայն վարչության նախագահը, հաշվետարար և պահեստապետը:

Կոմբիլի 13 անդամները և կոմյերիտական բջիջի 18 անդամ-

ներն աշխատում են բրիգադներում: Բրիգադներում հոսունությունը միանգամայն վերացված է:

Պետությունը վոչ մի կոպեկ պարտք չունեն: Կոլտնտեսությունն անբաժան ֆոնդը հավասար է 19,855 ուրբի 20 կ., վորին 1932 թ. յեկամուններից հատկացված է 10,924 ուրբի: Այսպիսով ամեն մի տնտեսություն կուտակել է 150 ուրբ, այլև: 1932—33 թ. թ. ընթացքում 25 տնտեսություն կով և այլ կթան անասուններ են դնում:

Կոլտնտեսությունն ոգնել է մենատնտեսներին և յանել է նրանց բամբակից 30 հեկտար իր շարքացաններով և ձիերով: Կոլտնտեսությունն ոգնությունն է հասել հարևան գյուղի՝ Դոնդուգիանի անհատական տնտեսություններին: Կոլտնտեսությունը մրցում է ներքին նեյրուի և Յուվայի կոլտնտեսությունների հետ: Այս գարնանացանին Ուլուխանլուի կոլտնտեսությունը խնդրել ու տարել նրանից է 6 հատ մարկոս և 2 շարքացան, մինչև որս չի վերադարձրել և կոլտնտեսությունը վարչությունը հույս էլ չունի հետ ստանալու, քանի վոր Ուլուխանլուի 1932 թ. տարած 4 հատ մարկոսներն անհետ կորցրել են:

Ահա, ընկերներ, Շիրդուլի կոլտնտեսությունն պատկերը: Համեմատեցիք այս յերկու կոլտնտեսությունները: Մեր բոլոր բամբակացան կոլտնտեսականները, մեր բոլոր կոլտնտեսականները թող լավ մտածեն և համեմատեն այս յերկու կոլտնտեսությունների գրությունը և բայրեկյան յեզրակացություններ հանեն: Շիրդուլի կոլտնտեսության փորձը ցույց է տալիս, վոր դժվար չի կատարել բամբակի պլանը և բարեկեցիկ դարձնել կոլտնտեսականներին, յեթե վերջիններս աշխատում են ազնվորեն, յեթե բայրեկիորեն և կազմակերպված աշխատանքը կոլտնտեսության մեջ:

Խնչպես է առաջ դնում բամբակի մշակման գործն այս տարի բամբակացան չորս շրջաններում: Անցյալ տարվա համեմատությունը՝ լավ: Կոլտնտեսականները՝ վորպես ընդհանուր յերեկոյթ՝ կոլտնտեսությունների մեծ մասում աշխատում են բարեխղճորեն: Բայց այդ գեռ քիչ է. ամենից առաջ մեր խնդիրն է ստեղծել այսպիսի գրություն, վորպեսզի լավ աշխատեն, բամբակի մշակմանը մասնակցեն բոլոր կոլտնտեսություններում բոլոր կոլտնտեսականներն անխտիր: Յերկրորդ—ցանքսի ուշանալու, անձրևային յեղանակների պատճառով ուշացավ բամբակի առաջին

մշակումը. այսպիսով արդեն լուրջ վտանգ է սպառնում բամբակի բերքատվությունը: Վտանգը վերացնելու միակ միջոցը մշակման արագացումն է և լավ վորակը: Իսկ շրջանները գրեթե բոլորն ել հետ են մնում: Եջմիածնի շրջանի Արբաթի ագրոջըրջանի մի շարք գյուղերում լավ ծածկ բամբակը խեղդվում է մոլախոտերի մեջ. հետ է մնում Դուրդուղուլու շրջանը, հետ է մնում Ղամարլուն: Ընկերներ, հարվածային կոլտնտեսականներ, այդպես շարունակել չի կարելի: Որինակ վերցրեք միջին Ասիայի հարվածային բամբակացաններից, վորոնք լավ աշխատելով՝ մեկ հեկտարից ստանում են 15—20 ցենտներ բամբակ: Ժամանակին ջրեք բամբակը, մշակման գործն ապահովելու համար դիջերը ցրելի դարձրեք: Վտարեք ձեր շարքերից ծուլերին և անպարտաճանաչներին, մի ոգնեք, հաց մի տաք նրանց: Թող լավ ապրի, ապահովված լինի միայն լավ աշխատողը: Կազմակերպեցեք իրական պայքար ամեն մի թուփ բամբակենու համար. ժամանակին վոչնչացրեք վնասատուներին: Հսկեք, վոր կուլակը անասունների վտանակի չանի, չփչացի բամբակենին: Ապահովեք ամեն մի հեկտարից այս տարի 8 ցենտներ բամբակից վոչ պակաս: Միայն այս պայմանով է, վոր բամբակացան շրջանները պիտի կարողանան վերացնել պլանների թերակատարման սև բիծը, միայն աշխատելով է, վոր բամբակացան կոլտնտեսականները պիտի կարողանան ապահովել իրենց ընտանիքները հացով, բարեկեցիկ կյանք ստեղծել իրենց համար: Պայքարել, վոր լավ աճի, բարձրանա ու փարթամանա բամբակենու աճեն մի թուփ մեր դաշտերում, պայքարել, վոր ժամանակին բացվի և չփչանա և վոչ մի կընդուղ, վոր ժամանակին և լրիվ կատարվի բամբակի պլանը—այս պիտի լինի մեր համագումարի պահանջը բամբակացան շրջաններին կոլտնտեսականներին: (Յերկարատե ծափեր):

ԱՊԱՆՈՎԵԼ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԱՐՁՐ ԲԵՐՔԸ

Ընկերներ, գաղտնիք չե, վոր անցած ձմեռը մի շարք շրջաններում անցավ հացի պակասություն, իսկ առանձին կոլտնտեսություններում՝ հացի սուր կարիքի պայմաններում: Վոմանք տրամադիր են բացատրել այդ յերեկոյթը բացառապես կլիմայական

անբարենպաստ պայմաններով. բայց դա սխալ է, ընկերներ. կլիմայական պայմանները ճիշտ վոր լավ չեյին, բայց քիչ չեն դեպքեր, յերբ նույն պայմաններում իրար կողքի յերկու գյուղ ստացել են տարբեր բերք: Ուրեմն, բացի կլիմայական պայմաններից վճռական նշանակութուն է ունեցել այն, թե ինչպես են մշակել, ինչպես են կազմակերպել բերքահավաքն իրենք՝ կոլտնտեսականները: Փաստերը հաստատում են, վոր վատ դրության մեջ ընկան այն կոլտնտեսութունները, վորոնք անցյալ տարի վատ ցանեցին, ուշ ցանեցին, նկատի չառան ագրոնոմիական կանոնների տարրական պահանջները, մանավանդ վատ, անկազմակերպ անցկացրին բերքահավաքը: Բերենք մի քանի որինակներ:

Կոտայքի շրջանի Բաշգյառնի գյուղի կոլտնտեսութունում անցյալ բերքահավաքին կորուստների դեմ պայքար չի մղվել: «Լուրբաղլու» կոչված հողամասում հնձած 25 սայլ ցորենը և զարին յերկար ժամանակ մնում է դաշտում, փչանում է և բաժին դառնում մկներին: 141 հեկտար հացահատիկ կծղած մնացել է դաշտում: Սրա պատճառն այն է, վոր դեկավարութունն անշնորհք է յեղել, բրիգադներում յեղել է հոսունություն և բանուժը լրիվ դաշտ դուրս չի յեկել. որինակ՝ Սրտաշ Մուրադյանի բրիգադը հաճախ մի քանի որով իր անմիջական աշխատանքները թողած, ուրիշ աշխատանքի յի գնացել: Յեւ հետո Բաշգյառնու կոլտնտեսականների մի մասը գանգատվում է, թե վատ ենք ապրում:

Լենինականի շրջանի Ղոնաղ-Ղոնանի կոլտնտեսութունը բերքահավաքը կատարել է շատ անկազմակերպ և խոշոր կորուստներով: Հնձված հաշմը գտնվում է դաշտում շատ մանր կույտերով, փչանում է արևից, անձրևից, քամիներից, փչացնում են անասունները: Դաշտում պահակներ չկան, վորի պատճառով գոլությունն անխուսափելի յի: Կոլտնտեսության վարչության անփութության շնորհիվ վեց հեկտար տարածութուն վարել են տրակտորով, առանց նախորդ այդ տարածությունից հնձած զարին տեղափոխելու, այդ պատճառով էլ զարու մեծ մասը մնացել է ակոսների տակ՝ ցրված հողերի մեջ: Փուլաշը տեղափոխելու ժամանակ փչացրել են սայլերը, ցրել են ահաղին քանակությամբ զարին:

Կոտայքի շրջանի Քեթրան գյուղի կոլտնտեսութունը հացաբույսերի բերքահավաքին դուրս յեկավ հուլիսի 9-ին: Սակայն

քավարար չափով չեր նախապատրաստվել. չկային ջրի կժեր, մանգաղներ, մանգաղներ օրելու քարեր և այլն, և այդ ամենը ձեռք բերվեց 20 աշխատող ձեռք 3—4 որ պարապ թողնելուց հետո: Կոլտնտեսության կողմից աշխատանքը վատ գլխավորելու հետևանքով առաջացել էյին հետևյալ լուրջ թերությունները. կորուստների դեմ պայքար չեր կազմակերպված, հուլիսի 26-ին կծղած զարին գերանդիով քաղելու հետևանքով 30 տոկոսով փչացել էր: Բերքի փոխադրման և կալման աշխատանքները մատնված էյին ինքնահոսի, վորովհետև վարչությունը ժամանակին չեր ճարել և կարգի բերել սայլեր, կամեր և այլ գործիքներ: Քամհար և սերմադափն մեքենաներն ամբողջ տարին թողել էյին անձրևի, արևի և ձյան տակ, վորից քամհարը փչացել էր: Կալած բերքը 5-րդ որը դեռ մնացել էր անձրևի տակ:

Լենինականի շրջանի Բաշոլլի գյուղում բերքահավաքն անցյալ տարի ընթացավ դանդաղ, անկազմակերպ, անորակ: 150 հեկտար տարածություն յերկար ժամանակ մնում էր առանց հնձելու՝ արևի տակ և կծղել էր, փչանում էր: 2-րդ բրիգադը քաղը կատարում էր անորակ և ուժերը լրիվ չեր ոգտագործում: Հակառակ յեղած հնարավորությունների՝ հնձված 60 հեկտար ցորենը, 10 հեկտար զարին, 2 հեկտար կտավատը մնացել էր դաշտում: Իրենց անդիսցիպլինարությամբ և լողությամբ աչքի էյին ընկնում Պետրոսյան Արշակը, Մելիքյան Գասպարը, Դանելյան Աղասին և կուսեկնածու Խորեն Պողոսյանը, իսկ կոմբիշը և վարչությունը լուռ էր մնացել նրանց հանդեպ: Վարչությունը նույնիսկ բերքահավաքի մեքենայացման դեմ էր դուրս գալիս, չեր թույլ տալիս, վոր ՄՏԿ-ի հնձող կալող մեքենան աշխատի և միևնույն ժամանակ իրենց մոտ յեղած 4 հնձիչները չեր ոգտագործում, իսկ ցորենը կծղել էր, հնձող չկար:

Սանահնի կոլտնտեսությունում հացահատիկի հունձը կատարված էր անորակ: Հնձված արտերում թափված էր հասկերի մոտ 15 տոկոսը, իսկ բրիգադներն ուշադրություն չեյին դարձրել դրա վրա, կալված հացահատիկը ժամանակին չեն տեղափոխել ամբարները, չնայած վոր կոլտնտեսությունն ունի 50 զույգ յեղ, վորից միայն 30 զույգը հաղիվ են աշխատում, և 30 ձի, վորոնք պարապ են: Անկազմակերպության հետևանքով 4 հեկտար զարնան ցորենի 60 տոկոսը փչացավ:

Շամշադնի շրջանի Հախում գյուղի կոլտնտեսութեան դաշտից 40 խուրձից ավելի հացահատիկ են գողացել: Բերքի ճիշտ հաշվառում չլինելու հետևանքով բերեցողիքը Արամ Միսկարյանը՝ ըստ կոլտնտեսութեան վարչութեան չեկերի արմատներով, հուլիսի 20-ից մինչև ոգոստոսի 17-ը հացահատիկ են հանձնել 993 փութ, իսկ ըստ նարյադի նա 1170 փութ պետք է տար: Ուր գնաց 177 փութը: Ընկերներ, դեռ շատ կարելի չէ յերկարացնել որի 177 փութը: Ընկերներ, դեռ շատ կարելի չէ յերկարացնել որի նախների այս շարանը: Բայց բավական է: Բերածս փաստերը բավական են, վորպեսզի մեր բոլոր կոլտնտեսականները, բոլոր կոլտնտեսութեանները լավ մտածեն, վերջին անցյալ տարվա բերքահավաքի սխալներն ու թերութեանները, անհրաժեշտ դասեր առնեն այս տարվա աշխատանքների համար: Մեր կոլտնտեսականների համար թող որինակ հանդիսանա Աղափառուն գյուղի դաշտավարական բերեցողի բերեցողի Կարոն, վորն տուն գյուղի դաշտավարական բերեցողի բերեցողի Կարոն, վորն ըստ իր արտադրական պլանի 61 հեկտար աշխանացան ցորենից ըստ իր արտադրական պլանի 61 հեկտար աշխանացան ցորենից 12 պետք է բերք տար 732 ցենտներ ցորեն, հաշվելով հեկտարից 12 պետք է բերք տար 732 ցենտներ, և կոլտնտեսութեան վարչութեանը հանձնեց 13 ու կես ցենտներ, և կոլտնտեսութեան վարչութեանը հանձնեց 832 ցենտներ ցորեն: Միթե ճիշտ է, ընկերներ, վոր յեթե մեր բոլոր կոլտնտեսականները և բերեցողիներն աշխատեն Կարոյի բերեցողի պես, կարճ ժամանակում մենք կկարողանայինք կրկնապատկել մեր հացահատիկի դաշտերի բերքատվութեանը:

Քիչ ժամանակ է քննարկում բերքահավաքը: Ձեռները ծալած, չի կարելի նստել վոչ մի որ, վոչ մի ժամ: Բոլոր շրջաններում, յեթե ուզում ենք ապահովել բարձր բերք, պետք է անմիջապես մասսայորեն դաշտ դուրս գալ, ըստ բերեցողների մաքրել, քաղահանել հացի դաշտերը մոլախոտից, ժամանակին ջրել ջրովի հողերը, պահպանել արտերն անասուններից, փչացումից: Պետք է անմիջապես պատրաստվել բերքահավաքին, նորոգել, բաժանել բերեցողներին բոլոր գործիքները, կազմել արտադրական առաջադրութեաններ ամեն մի բերեցողի համար: Բերքահավաքն սկսելով ճիշտ ժամանակին և վերջացնելով կարճ ժամանակում, մենք պիտի ապահովենք բարձր բերք մեր դաշտերից, չթողնեմք, վոր կորչի փչանա կամ գողացվի և վոչ մի հասկ, և վոչ մի հատիկ ցորեն ու գարի:

ՍՐԵԼ ԳԵՐԱՆԴԻՆ, ԻՐԱԿԱՆՈՒՄ ԱՌԱՋ ՄՂԵԼ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԱՆԱՍՆԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄԸ

Ընկերներ, յեթե անցյալ տարի մի շարք շրջաններ հացի նեղութուն էլին կրում, ապա անասունների համար կերի նեղութունը պակաս զգալի չէր նույն այդ շրջաններում: Ղարաքիլիսայի, Մարտունու նման խոտաշատ շրջաններն այն որն էլին ընկել, վոր խնդրում էլին մեզից, Յերեանից խոտ հասցնել իրենց, յերևի կարծելով, վոր Արմավյան փողոցից մենք նրանց համար խոտ պիտի հանձնեինք: Խոտի պակասութունը նույնպես հիմա կանում արդյունք էր կոլտնտեսականների անցյալ տարվա վատ աշխատանքի և անհոգ վերաբերմունքի դեպի անասնապահութեան խնդիրները: Այդ հանցագործ անհոգութունից ուղղվեց դասակարգային թշնամին, վոր լավ հասկանալով անասնապահութեան նշանակութունը, նրա զարգացման դժվարութեանները, մեծ յեռանդով ուղղեց իր հարվածները սոցիալիստական անասնապահութեան դեմ: Բազմաթիվ կոլտնտեսութեաններ անասնապահութեան գծով այս տարի կորուստներ ունեցան. այդ կորուստների մեղքը, պատասխանատվութեան ընկնում է նաև մեր հարվածային կոլտնտեսականների վրա, վորովհետև նրանք անհրաժեշտ հոգատարութուն և աշխրջութուն չեն ցուցաբերել անասնապահութեան ֆրոնտում:

Վերցնենք Համամլուի կոլտնտեսութունը. այդ կոլտնտեսութունը մի տարվա ընթացքում բավական խոշոր քանակութեամբ անասուն կորցրեց: Վնասարարների, կուլակների հայտնաբերումը և պատիժը չի վերացնում Համամլուի կոլտնտեսականների պատասխանատվութեանն այս խայտառակութեան համար. նրանք մեղավոր են, վոր յերկար ժամանակ կույր և անճար են յեղել ու թույլ են տվել քնասարարներին կատարել իրենց գործը: Կամ Սանահնի կոլտնտեսութունը. ձմռանը սանահնիցիները խոտի խիստ կարիք էլին զգում միայն այն պատճառով, վոր փչացրին իրենց խոտհարքները, շատ քիչ խոտ հավաքեցին, հավաքածի մի մասն էլ շան ու գելի բաժին դարձրին: Քեշիշքենդի շրջանի Որթաքյանդ, Թառաթումը, Արփա և այլ կոլտնտեսութեանները կերն անխնա ծախեցին, վատնեցին, խառնեցին ցելի և աղբի հետ ու փչացրին, իսկ ձմռանն անասուններն առանց կերի կորցրվում էլին: Ստեփանավանի Հորարձի գյուղի կոլտնտեսու-

թյան 3 դեղ խոտն անցյալ տարի գրեթե ամբողջապես դողացվեց: Ներքին Գյուղաղարայի կոլտնտեսության ղեկավարության անձարակության հետևանքով թշնամիներն այրեցին նրա 300 սալ խոտը: Ինչի մասին են վկայում այս փաստերը. այն մասին, վոր մեր կոլտնտեսություններն անհրաժեշտ ուշադրություն չեն դարձրել անասնապահության զարգացման խնդիրները վրա, իսկ շատ դեպքերում հանցավոր, վոճրագործ անհոգությամբ են վերաբերվել մեր այս կարևորագույն խնդրին:

Ճիշտ է, քիչ չեն կոլտնտեսություններ, վորոնք զգալի բարձրության են հասցրել իրենց անասնապահությունը. վերջիններ Կոտայքի շրջանի Գոյքիլիսա գյուղի «Ստալին» կոլտնտեսության վոչխարաբուծության ֆերման: Սա շրջանի առաջավոր վոչխարաբուծական ֆերմաներից մեկն է, ալելի ճիշտ՝ շրջանի առաջին ֆերման է: Կոլտնտեսականների բարեխիղճ աշխատանքի և կոլտնտեսային գույքին հոգատար վերաբերմունք ցույց տալու շնորհիվ ֆերման տնտեսապես և կազմակերպորեն ամրապնդված է: Ըստ ֆերմայի արտադրական պլանի 1932 թ. կաթ պետք է արտադրել 228 ցենտ., արտադրել են 253 ցենտ., պլանը կատարելով մոտ 110 տոկ: Պլանով նախատեսված է յեղել արտադրել 7 ցենտ. յուղ, արտադրված է 11 ցենտ., պլանը կատարված է մոտ 160 տոկ: 38 ցենտ. պանրի ղիմաց սովել են 40 և կես ցենտ.: Մեկ ծնած վոչխարի քաշը նախատեսված է յեղել 53 կիլո, բայց շնորհիվ լավ խնամքի (կերի, տեղի մաքրության և այլն) վոչխարի միջին քաշը յեղել է 61 կիլո: Մեկ մատղաշի քաշը նախատեսված է յեղել 18 կիլո, իսկ փաստորեն միջին քաշն է 32 կիլո: Գարնան սկզբին ֆերման ունեցել է 714 վոչխար, իսկ տարվա վերջին ուներ 940 վոչխար, աճումը 226 գլուխ: Ֆերման կոլտնտեսականների սեփական ոգտագործման համար արամադրել է 38 գլուխ վոչխար, մթերման սովել է 25 գլուխ, կոլտնտեսային շուկա յե հանել 31 գլուխ: Ֆերմայի կորուստները փաստորեն շատ ավելի պակաս են յեղել, քան արտադրական պլանով նախատեսված էր. ամեն 100 մայր վոչխարից փչացել է միայն չորսը:

Այս նվաճումները բացատրվում են նրանով, վոր հովիվները և կթողներն ամեն րոպե հետևում են վոչխարների պահպանման գործին. մի փոքր հիվանդություն յերևալու դեպքում նրանք անմիջապես սկսում են բժշկություն: Շնորհիվ հարվածային ավագ հովիվ Արբահամ Թոմասյանի՝ սարից վոչ մի վոչխար գայլի և գողի

բաժին չի դարձել: Այնինչ սարում գտնվող անհատական տնտեսությունների վոչխարներից գայլերը պատառոտել են 50 և գողացվել է 28 գլուխ: Սոնյա Շահբաղյանին՝ կթելու համար հանձնված է յեղել 35 վոչխար: Նրան արտադրական առաջադրանք է տրված գառների քաշը մինչև կաթից կտրելը հասցնել 8 կիլոյի, սակայն փաստորեն ամեն մի գառան քաշը հավասար է 15 կիլոյի: Մեկ վոչխարից ըստ պլանի պետք է կթել 500 գրամ, իսկ նա կթում էր 750 գրամ:

Վարդանյու գյուղի կոլտնտեսային ֆերմայում Լևոն Աղաբաբյանը պահում է 17 կով, վորոնց տակը միշտ մաքրում է: Ջուր և կեր տալիս է ժամանակին: Մոտերները նույնպես չափազանց մաքուր են. ամեն անգամ կեր տալուց առաջ մոտերը մաքրում է: Կերն այնպես խնամքով է տալիս, վոր վոչ մի ծեղ գերում է: Կերն ընկնում: Նա կովերի մոտ կանգնած՝ շարունակ հսկում է, վոր կերը կանոնավոր ոգտագործվի: Լևոնը կովերին հսկում է նաև գիշերը: Այդ բոլորի շնորհիվ նրա պահած 17 կովն աշնան համեմատությամբ զգալի չափով գերացել են. որինակ՝ Լայլի կովն աշնանը կապելու ժամանակ 13 փութ քաշ ուներ, իսկ այս տարի փետրվարին կշռում էր 14 ու կես փութ: Գոհարը 12 փութ էր, իսկ փետրվարին՝ 14 փութ:

Ճաթղոսանի (Կոտայք) «Ռանչպար» կոլեկտիվ տնտեսության կից վոչխարաբուծական ֆերման հետևյալ պատկերն ունի. 280 կթու վոչխարներից 1932 թ. պետք է ըստ պլանի ստացվել է 1600 կիլո մոխ աճ, բայց լավ խնամքի հետևանքով ստացվել է 4200 կիլո աճ: Թարմ կաթ պետք է ստացվել 186 ցենտներ, ստացվել է 206 ցենտ.: Կրկնակի աճ են ունեցել նաև գառները: Ֆերման ձմեռն ապահովված էր կերով:

Ղարաքիլիսայի շրջանի Համգալիմանի կոլտնտեսությունն ունի 141 ծնած կով: Կոլտնտեսության անասնապահական ֆերմայի վարիչը հորթերի խնամքի վրա հատուկ ուշադրություն է դարձնում. ամեն որ ստուգում է հորթերի գոմի չորությունը և հսկում, վոր ժամանակին կերակրեն:

Անասնապահները և կով կթողները դիտեն, վոր աշխոր ստանում են վոչ միայն կաթի քանակով, այլև հորթերի աճով, դրա համար էլ հորթերի աճման համար առանձին խնամք են գործադրում: Կով կթող Ջարդար Մելիքսեթյանի 10 հորթերն իրենց գերությամբ աչքի յեն ընկնում ֆերմայի 137 հորթերի մեջ:

կում մենք կունենանք կոլտնտեսային անասնապահության չտեսնված աճ: Մեր յերկրի բնական պայմանները լայն հնարավորություններ են տալիս դրա համար:

Ուրեմն սրել մեր դերանդին, լավ անցկացնել խոտհարքը, ապահովել մեր անասունները լավ վորակի, հյութեղ կերով, ամենալավ ու նվիրված կոլտնտեսականներին դնել անասնապահության գծով աշխատելու, լավացնել, մաքուր պահել գոմերը, այսպես և դրվում խնդիրը: Այս միջոցառումներով ե, վոր մենք պիտի ապահովենք կոլտնտեսային անասնապահության արագ աճումը այս իսկ տարվանից:

ԱՅԳԵԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆԸ ՊԵՏՔ Ե ԴԱՌՆԱ ՄԵՐ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՃՅՈՒՂԵՐԻՑ ՄԵԿԸ

Ընկերներ, չնայած այգեգործության, խաղողի մշակության լայն հնարավորություններին՝ մեր կոլտնտեսությունները մինչև այժմ աչքաթեղ են արել գյուղատնտեսության այս կարևոր ճյուղը: Նույնիսկ այնպիսի շրջաններ, վորպիսիք են Աշտարակը, Եջմիածինը, Ղամաբլուեն, Մեղրին՝ կոլտնտեսային այգեգործության գծով գրեթե առաջ չեն շարժվում. արդեն չեմ խոսում մի շարք կոլտնտեսությունների մասին, որինակ՝ Փարաքարինը, «Անաստված»-ը, վորոնք վատ մշակելու հետևանքով նույնիսկ հին այգիների մի մասը փչացնում են: Մթթե ամթ չե մեր կոլտնտեսականների համար, վոր քանի գնում ե այնքան քիչ են արտադրվում մեր լավ տեսակի դեղձերը, մեր լավ խաղողները: Այստեղ նույնպես շատերը տրամադիր են, որինակ, այգիների այս տարվա բերք չտալը բացատրել ձմռան ցրտերով: Ձմռան ցրտերն, իհարկե, մեծ վնաս հասցրին, բայց ով կարող ե բացասել, վոր տարիներ ընթացքում այգիների վատ մշակումը, չփորելը, չբուծելը նույնքան, յեթե վոչ ավելի, վնաս հասցրին մեր այգիներին: Ընկերներ, այսպես շարունակել չի կարելի: Մենք կառուցում ենք պահածոների խոշոր գործարաններ, բայց այդ գործարանները մնում են առանց հումքի, բանվորները, աշխատավորները իրավացիորեն մերգ են պահանջում, բարձրանում ե նրանց նյութական դրությունը, իսկ այգեգործության ներկա դրությունը հնարավորություն չի տալիս բավարարել աշխատավորների աճող պահանջները: Մեր համագումարը պետք ե պահանջ դնի կոլտնտե-

սությունների առաջ, ամեն կերպ զարկ տալ այգեգործությանը, հենց այս աշնանից սկսած նոր այգիներ գցել, խաղողի պլանտածի ձեռնարկել, լամ մշակել բոլոր հին այգիները, խնամել սրտով ու բարեխիղճ կերպով ամեն մի ծառ և ճյուղ, պատվաստման միջոցով լավացնել պտուղների վորակը, մի խոսքով՝ լայն ոգտագործելով մեր հողը, շուրը և տաք արևը, Խորհրդային Միության այգեգործական շրջանների մեջ մեզ արժանի առաջնակարգ դիրք գրավել: Այգիները լայնացնող, մշակող, ծաղկեցնող կոլտնտեսականին բարձր հարգանք, լայն ոժանդակություն:

ԼՐԻՎ ՅԵՎ ԱՌԱՋԻՆ ՀԵՐԹԻՆ ԿԱՏԱՐԵԼ ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆԴԵՊ ՍՏԱՆՁՆԱԾ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ, ՃԻՇՏ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԵԼ ԲԵՐՔԻ ԲԱՇԽՈՒՄԸ

Ընկերներ, մոտենում ե բերքահավաքը: Բերքահավաքով, բերքի բաշխումով ավարտվում ե գյուղատնտեսական տարին: Զնայած մեր բաշխիկյան կռսակցության ցուցումներին, անցյալ տարի բերքահավաքը և բերքի բաշխումը մեր կոլտնտեսություններում անցավ անկազմակերպ, մի շարք կոպիտ սխալներով: Ամենահիմնական սխալն այն եր, վոր մեր կոլտնտեսությունների մեկ խոշոր մասը չեր յուրացրել այն առաջին ճշմարտությունը, թե տարել իր պարտավորությունները բանվորագյուղացիական պետության հանդեպ: Կոլտնտեսությունները մատների արանքով եյին նայում հացամթերումներին և գյուղատնտեսական այլ մթերումներին պլանների կատարմանը, մյուս կողմից ել հակակոտրնտեսական տարրերը շուայում, փչացնում, հափշտակում եյին հացահատիկը: Տեղ-տեղ յեղել են դեպքեր, յերբ հացը բաժանել են վոչ թե ըստ աշխուրների, այլ տնավարի, ըստ շնչերի, հավասար չափով:

Ընկերներ, խայտառակություն կլինի, յեթե այս տարի ամենաափոքր չափով անգամ կրկնվեն անցյալ տարվա սխալները: Ձեռնարկելով բերքահավաքին, ամենից առաջ պետք ե այնպես կազմակերպել բերքահավաքի գործը, վորպեսզի կորուստներ չուենանք վոչ քաղի, վոչ փոխադրման ժամանակ, վոչ ել պահեստում: Անխնա պետք ե լինել գոգերի և հափշտակողների նկատմամբ: Խորհրդային իշխանության որենքները, ոգոստոսի 7-ի

լակի համար, քնուժ եյի նրա գոմուժ և ուտում եյի... կնոջս հարց-
րեք՝ թե ինչ նա դեռ չի մոռացել, թե ինչպես շաբաթներ շարու-
նակ ապրում եյինք հարևաններեց խնդրած թաւոյ: Հիմա յես
նոր, գեղեցիկ տուն ունեմ, տանս ռադիո կա, պահարանում կինս
յոթ ձեռք նոր շոր ունի, ենքան անկողին ունենք, վոր ամբողջ
ընտանիքը կարող ե պառկել, դեռ հյուր ել կարող եմ ընդունել,
իսկ կերածներս...»:

Այդ ժամանակ նրա կինը սեղանի վրա շաբեց սպիտակ հաց,
վոչխարի յեփած միս, պանիր և փլավ: Անդրանիկի բակում խաչ-
տում են նրա վոչխարները, հավերը, գոմում կապած ե նրա կո-
վը: Դեռ անցյալ տարի կոլտնտեսականների միայն 40 տոկոսն
անհատական ոգտագործման տակ կովեր ունեյին, իսկ այս տարի՝
80 տոկոսը:

Ախտայի շրջանի Թայչարուխի կոլտնտեսության միջակ գյու-
ղացի Արդուժման Մարգարյանն իր աշխուրհի գիմաց 1932
թվին ստացել ե 27 ցենտներ հացահատիկ, 13 կիլո յուղ, 31 կիլո
պանիր և այլ մթերքներ: Նա կոլտնտեսության ժողովում հայ-
տարարեց՝ «Յես այսքան տարի միջակ գյուղացի յեսմ,
մորսւց յեղել եյի, այդքան բերք իմ տանը չեյի տե-
սել»:

Գրիգոր Ներսիսյանն (Մարտունու շրջանի Զուլխաչ գյու-
ղի կոլտնտեսության անդամ) ասում ե՝ «Մինչև Սորհրդային իշ-
խանության հաստատվելը յեղել եմ ճնշված և իրավազուրկ: Դեռ
15 տարեկան հասակից յես բատրակ եմ յեղել գյուղի հայտնի
կուլակ Կարախանովի մոտ: Կարախանովն ինձ տարին 20 մանեթ
եր տալիս և աշխատանքիս չափ ու սահման չկար, իսկ կերածս
չոր հաց եր և քնում եյի գոմում: Յերը մեծացա, ել համբերու-
թյունս չտարավ. վեր կացա ուղիղ բռնեցի Բազմի ճամբան, բայց
պետք ե ասեմ, վոր Բազմում ել մի որ չեյինք քաշում: Հենց վոր
Սորհրդային իշխանությունն հաստատվեց, ճաններս ճուլ կանգ-
նեց: Վերջպես ազատ շունչ քաշեցինք և մեր հալալ քրտինքի
տերը դարձանք: 1929 թ., յերը մեզ մոտ սկսվեց կոլխոզ կազմա-
կերպվել, առաջիններից մեկը յես եյի, վոր գրվեցի: Կուլակները
հազար ու մի բան ասին, չլսեցի: Կոլխոզից ստացած յեկամուտը,
վոր համեմատում եմ սրանից մի 15 տարի առաջ ստացած յեկա-
մուտիս հետ, մազերս բիզ-բիզ են կանգնում: Յես ունեմ 310 աշ-
խոր, դրա գիմաց վորպես ավանս ստացել եմ 9 ցենտ. հացահա-

տիկ, 10 կիլո յուղ, 30 կիլո պանիր, 6 ցենտ. կարտոֆիլ, 2 ցենտ.
ճակնդեղ, 5 ցենտ. կաղամբ: Առաջ կով ունենալու մասին մտա-
ծել չեյի կարող, հիմա ունեմ մեկ կով, յերեք վոչխար: Են ժամա-
նակ վոր գոմի մարում եյի քնում, հիմա ունեմ մի փոքրիկ լու-
սավոր տուն: Շնորհիվ մեր սովետական կառավարության, հիմա
թերթեր ու գրքեր եմ կարդում»:

Շարիֆ Իբրահիմով (Ախտա. Ուլաչիկ—Դարաչիչակ).—
«Սրանից 15—16 տարի առաջ բատրակ եյի հայտնի մյուլքատեր
Մահմեդ քոխվայի մոտ, յես վոր ասեմ որական մի փայտի հար-
ված պիտի ուտեյի, դու հինգը հասկացի:

— Շարիֆ, թե վոր մեկ տարի ծառայես, մի հատ լավ կով եմ
տալու,— ասաց աղեն:

Համաձայնեցի: Բա ինչ պիտի անեյի, ապրել եր հարկավոր:
Բայց յերը ժամանակը լրացավ, խոստացած կովը չտվեց: Դնաց
բազարից մի լզար դանտ առավ ու են տվեց, դեռ 15 որ չանցած
եղ դանեն «վոտքերը փոեց»: Հենց վոր Սորհրդային իշխանու-
թյունը հաստատվեց, մեղպեաները նոր սկսեցին հասկանալ աշ-
խարհի չարն ու բարին: Նախքան կոլեկտիվ մտնելս, յես կա-
րողացա ինձ համար մի փոքրիկ տնտեսություն ստեղծել, իշխա-
նությունը վարկ տվեց, ամեն կերպ ոգնեց ինձ: Հենց վոր կոլ-
խոզ մտա, սկսեցի հարվածային աշխատել: Կոլխոզը շաբաթոր-
յակի միջոցով իմ սենյակը կանոնավորեց: Այժմ ունեմ կարգին
սենյակ և մաքուր անկողին: Գրել, կարդալ եմ սովորել: Յես մե-
նակ մի շունչ եմ, վորպես ավանս ստացել եմ 17 փութ ցորեն,
7 փութ հաճար, յուղ և այլն: Ստանում եմ թերթեր, վոր առաջ
դրա մասին չեյի կարող մտածել»:

Թալինի Այնալու գյուղի կոլտնտեսության դաշտավարական
բրիգադի հարվածային կոլտնտեսական Մանուկ Սաչատըր-
յանը իր մասին ասում ե՝ «Յես յեղել եմ միջակ տնտեսատեր.
գյուղում կոլխոզ կազմելու ժամանակ 8 տնտեսությունից մեկը
յես եմ յեղել: 1932 թ. յես մենակ ունեցել եմ 334 աշխոր: Ըն-
տանիքիս անդամների հետ միասին ունեցել եմ 516 աշխոր: Բեր-
քի բաշխման ժամանակ ստացել եմ 2660 կիլո ցորեն, 154 կիլո
դարի, 6,7 կիլո բուրդ, 33,5 կիլո յուղ, 11,1 կիլո պանիր (ան-
քաշ), 16,6 կիլո ձեթ, 516 կիլո խոտ, 2064 կիլո դարման, 129
կիլո կաթ, 129 կիլո ճակնդեղ և 1000 հատ ել ցան: Անհատ
տնտեսատեր յեղած ժամանակս իմ ընտանիքի անդամները յեր-
բեք այդքան ցորեն և կաթնամթերք չեն ունեցել:

Առաջ մեր կաթնամթերքը վերջանում եր ձմռան կեսը դեռ

չհասած, իսկ հիմա յես միանգամայն ապրանքոված եմ մինչև նոր կաթնամթերքի և հացի ստացվելը: Մինչ կոլխոզ մտնելը վոչ կոշիկ էյի հագել և վոչ էլ վերադիու: Կոլխոզ մտնելուց հետո յես կոշիկ և վերադիու յես հագնում: Իմ տնտեսութեան մեջ ունեմ մեկ կով, մեկ հորթ, վեց վոչխար, չորս թոխի և չորս մեղրի փեթակ:

Կարելի յես անվերջ շարունակել այս կենդանի մարդկանց փառութեանը: Ճիշտ է, դեռ վոչ բոլոր կոլտնտեսութեաններն ու կոլտնտեսականներն են հասել բարեկեցիկ դրութեան: Կան նեղ դրութեան մեջ գտնվողներ, բայց նեղութեան մեղքն ամենից առաջ հենց իրենց՝ նեղութեան քաղաքների վրա յես ընկնում: Նրանց վատ աշխատանքն է պատճառը դեռ քաղաքի նեղութեանները: Վարայդ այդպես է, յերևում է Փարաքարի կոլտնտեսութեան սրինակով:

Անցյալ տարի Փարաքարի կոլտնտեսութեանն ուներ բոլոր նյութական պայմաններն իր անդամների մեծամասնութեանը, գոնե հարվածային կոլտնտեսականներին՝ ունեորի աստիճանի հասցնելու համար:

Դրա համար ինչ ունեյին նրանք: 103 հեկտար խաղողի ընտիր այգի և 150 հեկտար բամբակի ցանք:

Անասունները, մեքենաները, գործիքները, այլ տեսակի ցանքը և կոլտնտեսականի անհատական ոգտագործման միջոցները յիժե մի կողմ թողնելու լինենք, միայն բամբակի ցանքը և այգիները հերիք է, վորպեսզի Փարաքարի կոլտնտեսականները այս տարի բարեկեցիկ դրութեան մեջ լինեյին:

Սակայն նրանց մի մասն այս տարի հացի և այլ մթերքների խիստ նեղութեան կրեց, վորովհետև կոլտնտեսութեան ղեկավարութեանը և կոլտնտեսականների մեծամասնութեանը անցյալ տարի շատ վատ աշխատեցին և դրանով էլ փչացրին բարեխիղճ ու հարվածային կոլտնտեսականների աշխատանքը:

Փարաքարի կոլտնտեսութեանն անցյալ տարի մեկ հեկտարից միջին հաշվով ստացել է 2 ցենտներ բամբակ, իսկ այգիներից ստացել է յուրաքանչյուր հեկտարից 5 ցենտներ խաղող, մինչդեռ նա կարող էր բամբակ ստանալ հեկտարից ամենապակասը 7 ցենտներ, իսկ խաղող՝ 50 ցենտներ: Հետևապես իրենց վատ ու անբարեխիղճ աշխատանքի հետևանքով Փարաքարի կոլտնտեսականներն անցյալ տարի կորցրել են 4635 ցենտներ խաղող և 750 ցենտներ բամբակ: Այդ քանակությամբ բավական

է, վորպեսզի Փարաքարի կոլտնտեսութեան բոլոր 165 տնտեսութեաններն էլ ոգտվեյին առատ մթերքներից և բարեկեցիկ կյանք վարեյին:

Իսկ ինչո՞ւ նրանք քիչ բերք ստացան:

Վորովհետև առաջինը՝ կոլտնտեսականների մեծ մասը շատ վատ աշխատեց: Կորեբերի մի բազմութեան էր առաջացել կոլտնտեսութեանում: Սերմը դրեցին ուղղակի հայրի մեջ: Գաղհանի ժամանակ կոլտնտեսականների մի խոշոր մասը դաշտ դուրս չեկավ, իսկ կանայք այնտեղ տիրող սովորութեան համաձայն քաղհանի չգնացին: Կորեութեանը Փարաքարում արդյունք էր կոլտնտեսութեան մեջ իցելված թշնամու կազմակերպած սարսուռ-ժի: Թշնամու աղիտացիայի հետևանքով մինչ վերջին ժամանակներս մենք Փարաքարի կոլտնտեսութեանում մեծամասնութեան չունեյինք, կոլտնտեսականների մեծ մասը չէր հավատում իր սկսած գործին և սբտալի գործի չէր կաշում:

Դրա հետևանքով մոլախոտը խեղդեց բամբակին և այգիները բերք չտվին: Կոլտնտեսութեանը ստիպված յեղավ իր բամբակից 20 հեկտար հանձնելու հարևան Արբաթի կոլտնտեսութեանը, վրան էլ՝ 15 հեկտար խաղողի այգի, վորպեսզի արբաթիք համաձայնեն նրանց փչացած գործը շակել:

Փարաքարի կոլտնտեսականների վատ ապրելու չեբկորդ պատճառն այն է, վոր ղեկավարութեան կողմից վատ էր կազմակերպված աշխատանքը, վատ էյին կազմակերպված բրիգադները:

Այդ կոլտնտեսութեանում տեղի ունեցան այսպիսի խայտառակութեաններ. կոլտնտեսականներն՝ անարգել անցնում էյին մեկ բրիգադից մյուսը, նրանք ինքնազուլու դնում էյին այն բրիգադի ժրամադրութեան տակ, վորի արտն ավելի մոտ էր գյուղին, կամ ավելի քիչ էր վարակված մոլախոտերով:

Վոր բրիգադիքը դոչաղ էր, նա մարդիկ էր խլում հարևան բրիգադներից: Ով շուտ էր դարձնում, անե տուն էր ընկնում և ուրիշ բրիգադներից մարդիկ հավաքում իր բրիգադի համար: № 1 բրիգադի ղեկավար Սողոմոն Վարդանյանը պարծանքով պատմում է, վոր շարունակ մարդիկ է գրավել 4-րդ բրիգադից, վորի ղեկավարն Աշոտ Այվազյանն էր:

— Շուտ վեր էյի կենում և Աշոտի բրիգադի անդամներին խոստումներով համոզում, վոր ինձ հետ գան: Յե՛վ գալիս էյին՝ պատահում էր, վոր որական 10 հազի էյի խլում այդ բրիգադից, — Պատմում է նա:

Հետևանքը յեղավ այն, վոր Աշոտ Այվաղյանի բրիգադը հուլիսին ցրվեց, հողերը մնացին անմշակ և հանձնվեցին Արքայի կողմից: Իհարկե, այսպիսի կարգ ու կանոնով բերք չես ստանա:

Կա խիստ հոսունություն նաև բրիգադիրներին կազմում. № 3 բրիգադին ղեկավար Մամբրե Սարգսյանը կատարել է բրիգադի ալգեբացը, ետը և փորելու աշխատանքը: Նրան փոխեցին: Նոր բրիգադիր Մկրտիչ Ավետիսյանը ալգիները սրահելուց և խոտը քաղելուց հետո փոխվեց: Նրան փոխարինող Պողոս Մելքոնյանը բերքի կեսը հավաքեց և բրիգադը հանձնեց Ասատուր Գևորգյանին, վորը և հավաքեց բերքի մնացորդները և ալգիները քաղեց: Դե, յեկ պարզիր, թե ով է ցածր բերքի պատճառը:

Այդ բոլորի պատճառով հնարավոր չեղավ բրիգադներին աշխուրհի քանակն ավելացնել կամ պակասեցնել մինչև 20 տոկոսով (նայած նրա աշխատանքի արդյունքին), վորովհետև հայտնի չէր, վոր կոտնտեսականը վորտեղ, ինչքան է աշխատել:

Ահա ինչու վատ բերք ստացավ Փարաքարի կոտնտեսությունը:

Հարևան կոտնտեսությունները իրավացիորեն շրջանային հավաքում ուղտիմատում ներկայացրին Փարաքարի կոտնտեսության.

— Հերիք է մեր անունը խայտառակեք:

Իհարկե, յեթե փարաքարցիներն այս տարի յեկ «աշխատեն» այնպես, ինչպես անցյալ տարի, նրանք ավելի սուր կարիքի մեջ կընկնեն: Ինձ հավատացնում են, վոր անցյալ տարվա դասերից փարաքարցիները խելքի յեն յեկել, այս տարի լավ են աշխատում, ավելի լավ է կազմակերպված աշխատանքը կոտնտեսության ներսում: Ճիշտն ասած՝ խոստումները, «ոպորտաները» այն մասին, թե «ինչ պիտի անենք», մեղ յերբեք չեն բավարարել և չեն բավարարի: Հենց հիմա, համագումարի առաջին նիստին նախագահության սեղանի վրա արդեն կուտակվեց ոպորտաների խոշոր մի կույտ. թույլ տվեք պահել այդ ոպորտաները և 1—2 ամիս հետո հաշիվ պահանջել ամեն մի կոտնտեսությունից՝ ոպորտաները, խոստումները իրականում կատարելու մասին: (Ծափեր):

Սպասենք մինչև բերքահավաքը և պետական պարտավորություններին կատարումը և կտեսնենք նմանապես, թե ինչքան իրական և խորն է այն բեկումը, վոր առաջ է յեկել Փարաքարի կոտնտեսականներին մեջ:

Մի բան պարզ է և վորևե կասկածից դուրս: Դեպի լավ կյանք, ունևոր բերեկեցիկ կյանք տանող դռան բանալին գրեթե նվաճ է իրեն՝ կոտնտեսություն, կոտնտեսականի ձեռքին:

Այդ բանալին բարեխիղճ աշխատանքն է, աշխատանքի արտադրողականությունը բարձրացումը, սրտացավ վերաբերմունք դեպի կոտնտեսային դույքը, աշխատանքի վարձատրությունը ըստ աշխատանքի և կոտնտեսային սեփականությունից ամբողջությամբ: (Ծափեր):

Մեր բոլոր կոտնտեսությունները լավ կազմակերպված այս խնդիրների լուծումը պետք է կոնկրետ մոտենան ամեն մի առանձին կոտնտեսականի, նրա հետ միասին կազմեն կոտնտեսականին ունևոր դարձնելու ձեռնարկումներ ձրագիրը, վոր պեսզի ամեն մի կոտնտեսական պարզ հեռանկար ունենա, թե ինչ միջոցներով, ինչ աշխատանքով և կոտնտեսության կողմից ինչպիսի ոժանդակություններ նա պիտի կարողանա ստեղծել իր համար բարեկեցիկ կյանք:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ ԿՈՆՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՃՄԱՆ. ԿՈՆՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ ՄՏՆԵԼԸ ՄԵՆԱՏՆՏԵՍՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ՄԻԱԿ ՅԵԼՔՆ Ե ՀԱՍՏԱՏՈՒՆ ԱՊԱԳԱ ՈՒՆԵՆԱԼՈՒ

Ընկերներ, Հայաստանի կոտնտեսությունները միացրել են մեր բոլոր գյուղացիական տնտեսությունների 38,2 տոկոսը: Սա վորքը հաջողություն չի, մանավանդ յերբ նկատի յենք առնում, վոր կոտնտեսությունների մեծ մասը զգալի հաջողություններ ունեն աշխատանքի կազմակերպման, իրենց տնտեսությունների քաղաքական, կազմակերպական և տնտեսական ամբողջական դույքով: Բայց կանգ առնել կոնկրետացման 38 տոկոսի վրա մենք չենք կարող: Մենք տեսնում ենք, թե ինչպես մենատնտես գյուղացիները, միջակ գյուղացիները, փորձով համազվելով կոնկրետիվ տնտեսությունների քաղաքականությունների մեջ, ձգտում են կոտնտեսություն մտնել: Միջակ գյուղացի-մենատնտեսը մեղ մոտ էս համոզված է, վոր հաստատուն ապագա ունենալու միակ յեղքը կոտնտեսություն մտնելն է: Բայց չնայած դրան, վերջին շրջանում անբավարար է մեր կոտնտեսությունների աճումը: Պատճառն այն է, վոր կուտակված կազմակերպությունները և կոտնտեսությունները չեն կազմակերպում, չեն գլխավորում մենատնտես

տեսներն հոսանքը դեպի կոլտնտեսութիւն: Իրենք հարվածա-
յին կոլտնտեսականներն ել առանձին ակտիվութիւն ցույց
չեն տալիս իրենց կոլտնտեսութիւններն մեծացման ուղղու-
թյամբ: Այդ է պատճառը, վոր վերջին շրջանում, ամբողջ 5
ամսիկ ընթացքում Հայաստանում կոլտնտեսութիւն են մտել
ընդամենը 3323 տնտեսութիւն: Կան շրջաններ, վորոնք այս
վերջին ժամանակաշրջանում բոլորովին ընդունելութիւն չեն
ունեցել: Սա սխալ են, ընկերներ, պետք է հանել կոլտնտեսութիւն
մտնելու արհեստական խոչընդոտները: Կոլտնտեսութիւնների
ամրացման, կոլտնտեսութիւնների հաջողութիւնների հիման
վրա պետք է ակտիվ աշխատանք կատարել կոլտնտեսութիւն
բերելու ազնիվ աշխատող միասնատեսներին: Կոլտնտեսութիւն
դռները չի կարելի արհեստականորեն փակել, ինչպէս այդ անում
են, որինսկի Յուզալի կոմունարները, Սարատովկայի, Ուստուրի
կոլտնտեսութիւնը և այլն: Համազիմանի կոլտնտեսութիւնը դի-
մում են տվել 50 տնտեսութիւն, բայց կոլտնտեսութիւնը վոչ
մեկին չի ընդունել—անթույլատրելի սխալ է այս, ընկերներ:
Մեր համագումարը պետք է պարզ դնի այս խնդիրը: Մեր բոլոր
կոլտնտեսութիւնների դռները բաց են ազնիվ ու աշխատող մե-
նասնականների առաջ: (Ծ ա փ ե ը): Կոլտնտեսութիւնը մուտք
չունեն կուլակն ու նրա ազնետը, անուղղելի ծուլն ու լողը:
Իսկ ինչքան շուտ ազնիվ աշխատող միասնատեսը կոլտնտեսու-
թիւն մտնի, այնքան լավ իր համար:

Այսպիսով ակտիվ աշխատանք կոլտնտեսութիւնների հետա-
գա ամրացման, հետագա աճման համար, կոլտնտեսական աշխա-
տանքի արտադրողականութիւնը բարձրացնելու համար, կոլ-
տնտեսային բրիգադն ամրապնդելու համար—այսպէս է զրկում
խնդիրը: Առաջիկա ամիսներում բերքի մշակման և բերքահավա-
քի շրջանում մենք նոր առաջխաղացում պիտի կատարենք այս
խնդրի լուծման ուղղութիւնով:

ԶԱՌԱՅԻՆ ԴԱՍԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ԹՇՆԱՄՈՒՆ ՄԻՆՁԵՎ ՎԵՐՁԸ

Ընկերներ, մեր հաղթանակները կոլտնտեսարարութիւն
ընազամառում, արդշունարերութիւն զարգացման բնագավառում
արդշունք են համառ և կատարի պայքարի, վոր մղեցին և մղում
են բանվորները և կոլտնտեսական գյուղացիները բայրեկներ
կուսակցութիւն ղեկավարութիւնով: Պայքարի միջոցով մենք

հաղթանակով ամարտեցինք առաջին հնդամյակը, իսկ այժմ ա-
ռաջ ենք մղում յերկրորդ հնդամյա պլանի իրագործումը, վորի
կենտրոնական խնդիրն է հատաատել մեր յերկրում անդասակարգ
սոցիալիստական հասարակարգ: Առաջին հնդամյակի կատարման
մարտերում մենք ջախջախեցինք կուլակների դառակարգը: Կու-
լակութիւնը ջարդ ու փշուր է յեղել, բայց դեռ վերջնականա-
պէս վերացված չէ. նա ջանք է անում հարմարվել նոր պայման-
ներին—փոխել դիմակը, հաղար ու մի նոր ձևերով դիմադրել մեր
սոցիալիստական հաղթարշավին: Իհարկէ, կուլակի ուժը սոսկալի
չէ, բայց յիժե մենք քնենք, յիժե գգաստ չլինենք, նա դեռ շատ
ֆրաս կարող է հասցնել մեզ: Ահա թե ինչու պետք է ել ավելի
բարձրացնել մեր կոլեկտիվ տնտեսութիւնների գառակարգային
զգաստութիւնը, պետք է անխնա լինել կուլակի, դաշնակի, ա-
մեն տիպի հակահեղափոխականների նկատմամբ: Զխնայել թըշ-
նամուն, չիղճալ նրան, վորովհետեւ յիժե մենք թուլամորթու-
թիւն անենք, խղճանք նրան, նա կփորի մեր կոլտնտեսութիւն-
ներէ, մեր Խորհրդային իշխանութիւն հիմքը:

Ընկերներ, Խորհրդային Միութիւն մեր այս փոքրիկ անկյու-
նում՝ Հայաստանում մեր բանվորները և կոլտնտեսային մասնա-
ներն ամեն քայլափոխում զգում են, թե ինչ հսկա ուժով, ինչ
գորութիւնով խփում է պրոլետարական մեր յերկրի զարկերակը:
Անդուլ ու անդադար շարունակվում է մեր յերկրի տնտեսական-
կուլտուրական վերելքը, մեր յերկրը ծածկվել է նոր գործարան-
ների ցանցով, մենք ձեռնարկում ենք նոր, ավելի խոշոր շինա-
բարութիւններ:

Խորհրդային Միութիւն հսկա շինարարութիւնը պահանջում
է միջոցներ, խոշոր միջոցներ: Այդ միջոցների միակ աղբյուրը
մեր յերկրի, Խորհրդային հսկա Միութիւն բանվորների և աշխա-
տավորների սոցիալիստական աշխատանքն է: Սոցիալիզմը կա-
ռուցվում է միայն և միմիայն միլիոնների, տասնյակ միլիոննե-
րի քրտնաջան աշխատանքով: Մեր մեծ նպատակի վերջնական
իրագործումն ապահովելու համար մեր յերկրի բանվորները և աշ-
խատավորները կանգ չեն առել և յերբեք կանգ չեն առնի դրժ-
վարութիւնների առաջ: Նրանք գիտակցաբար հաշտվում են ժա-
մանակաւոր զրկանքների հետ՝ վաղվա լավ յերջանիկ որը ապա-
հովելու համար:

Ընկերներ, բայրեկներ կուսակցութիւն, Ստալինի ղեկա-
վարութիւն մեր յերկրը կտրել ու անցնել է հաղթանակի հսկա
մի ճանապարհ: Մեր յերկրը ապրում է բուռն վերելքի, տնտե-
սական-կուլտուրական վերելքի պատմութիւն մեծ չտեսնված մի
շրջան, այն ժամանակ, յերբ կարմիր գծից դուրս կապիտալիս-

տական բոլոր յերկրներում, առանց բացառութեան, աշխատավորական մասսաները տառապում են ամենադժան ճգնաժամից, վոր չի խնայում վնչ բանվորին, վնչ գյուղացուն, վոր դաժանութեն հարվածում ե կապիտալիստական յերկրների գյուղատնտեսութեանը: Ժամանակ չկա մանրամասն նկարագրելու այն սոսկալի ծանր դրութիւնը, վորի մեջ գտնվում են բանվորները և գյուղացիները կապիտալիստական յերկրներում: Ծանր ե այդ յերկրների աշխատավորների ներկան, խավար և նրանց ապագան: Կապիտալիզմի պայմաններում նրանք յելք չունեն:

Ընկերներ, մենք ել ունենք դժվարութիւններ, սակայն նրանք բոլորովին այլ վորակ, այլ բնույթ ունեն, նրանք աճման, նոր կյանք, յերջանիկ կյանք ստեղծելու համար ծավալված հսկայական շինարարութեան դժվարութիւններն են: Յեւ վոր գլխավորն ե՝ դժվարութիւնների մեծ մասը մեր հետեւում ե արդեն: Մենք հասել ենք այնպիսի մի բարձրութեան, վորի վրա պատմութեան ընթացքում չի յեղել և վնչ մի յերկիր, վնչ մի ժողովուրդ: Քիչ բան ե մնում մինչև վերջնական հաղթանակի կատարը հասնելու համար: Լարենք ուրեմն մեր ուժերը, աշխատենք ինչպես վայել ե բայշէիկներին, հետ չմնանք Սորհրդային Միութեան աշխատավորական առաջավոր բանակներէց: (Յ ե ռ կ ա ր ա տ և ծ ա փ ե ռ):

Ընկեր կոլտնտեսականներ, սովորեցեք հարվածային բանվորներէց, թե ինչպես պետք ե աշխատել ու պայքարել սոցիալիզմի կառուցման համար: (Ծ ա փ ե ռ):

Ընկեր բանվորներ, ոգնեցեք հարվածային կոլտնտեսականներին դարձնել մեր յերկրի ամեն մի կոլտնտեսութեան սոցիալիզմի իրական ամրոց գյուղում: (Ծ ա փ ե ռ):

Ավելի սերտ դարձնենք յեղբայրական դասակարգային կապը վրաստանի և Ադրբեջանի աշխատավորների հետ: (Ծ ա փ ե ռ):

Ամրացնենք Անդրկովկասյան ֆեդերացիան, ամրացնենք խաղաղութեան միակ պաշտպան մեր բանվորագյուղացիական Կարմիր բանակը: (Բ ու ո ն ծ ա փ ե ռ):

Բայշէիկներն ավարտենք մշակման գործը, բայշէիկներն կաղմակերպենք բերքահավաքը, բայշէիկներն կատարենք մեր պարտավորութիւնները պետութեան հանդեպ: Իրագործենք ստալինյան մեծ լոզունգը՝ բոլոր կոլտնտեսականներին ունեւոր դարձնելու մասին:

Կեցցե մեր մեծ առաջնորդ ընկ. Ստալինը:

Նրա ղեկավարութեամբ միշտ բարձր բռնած լենինյան դրոշը, առաջ դեպի նոր հաղթանակներ: (Բ ու ո ն ու յ ե ռ կ ա ր ա տ և ծ ա փ ե ռ, ո վ ա ց ի ա):

30. 304

1 12-127282

ԳԻՆԸ 50 ԿՈՊ.

Դ.Ս.Բ. в ЛНГР
А. 1933 г.
Авт № 165

А. ХАНДЖЯН

Итоги весеннего сева, боевые задачи
организации уборки и укрепления
колхозов

Партиздат 1933 Эривань